

Svigt der folder sig langsomt ud

Der er masser at tage fat på med Jonas Erikssons anden bog, *Af stumper og skår*. Sådan har forfatteren nok også haft det, da han skulle skrive den. Hvor skal man overhovedet starte, når man har haft så dramatisk et liv som denne forfatter? Punktet 'baggrund' på hans forfatterweb-side lyder næsten lige så meget som en roman, som beskrivelsen af sidste års debut, *Vejen hjem*.

Debuten var ikke selvbiografisk, den foregik i 1700-tallet og handlede blandt andet om den danske slavehandel. Det er en god debut, underholdende og hård, en lang fortælling der bliver ved med at runde nye hjørner og bevæge sig ud i det ukendte, ligesom hovedpersonen Thomas bevæger sig til de danske kolonier og ind på det afrikanske kontinent med nutiden hængende over sig som en kolonialismekritisk sky – men det fungerer.

I *Af stumper og skår* møder vi fortælleren Jonas – som biografisk til forveksling ligner forfatteren Jonas – der gennem sit liv er blevet behandlet urimeligt, svigtet, udsat for vold og tilsidesat af sin far. Selv om hans far aldrig manglede penge, blev en 12-årig Jonas uden advarsel anbragt i en slags børnefængsel i Texas. Herefter på børnehjemmet Godhavn i Danmark. Han har arbejdet som dørmænd og MMA-kæmper inden han i 40'erne tog sin kandidatgrad i historie og herefter debuterede som forfatter som 49-årig. Det er en god historie, hvilket medierne også opfangede allerede i forbindelse med udgivelsen af *Vejen hjem*. Da jeg hørte at opfølgeren var autobiografisk, var jeg derfor slet ikke overrasket, men stadig nysgerrig på hvordan det ville fungere som roman – hvordan historikeren nu skulle fortælle sin egen historie.

Vi bliver dog ikke stopfodret med de gode mediehistorier. Der er ingen lange passager om tiden på Godhavn, og først omkring halvvejs inde i bogen begynder det at blive klart, hvad det overhovedet er fortælleren har været udsat for som barn, der påvirker ham så meget som voksen. I stedet mødes vi først og fremmest af en fortælling om en mand, der efter at have mistet sin far lige så stille åbner sig for sandheden om sin halvfamilie, og begynder at kæmpe for sin økonomiske arv. Det føles som om stedmoren og halvbroren forsøger at slippe afsted med stille og roligt at *gaslighte* Jonas til at tro, at han er og altid har været en del af familien, at der aldrig har været noget stort svigt, at problemerne kun findes i hans eget hoved.

Langt inde i romanen er jeg som læser tilbøjelig til at stå på deres side, fordi jeg ikke ved bedre. Teksten forbliver nemlig længe på overfladen og kommer ikke rigtig ind til det, der gør ondt, og derfor har man som læser ikke forudsætninger for at forstå hvad det egentlig er, Jonas' bekymringer, tilbageholdenhed og elendige nattesøvn skyldes. I stedet får vi den simrende frustration over at han, kæresten og barnet for eksempel aldrig har været inviteret med på familieferierne. Jonas bliver ved med at tilgive og bortforklare, "det var meningen, at vi alle sammen skulle have været på ferie sammen, da han fyldte firs, men så kom coronaen." Eller da der ikke er plads til Jonas' kæreste og barn ved receptionen efter bisættelsen, "Martin spurgte, om du og August kunne give pladsen til nogle andre. Jeg sagde ja. August kommer bare til at kede sig."

Det er frustrerende at følge Jonas' manglende evne til at sætte sig igennem over for stedmoren, og jo længere vi kommer, des større konsekvenser begynder vi at ane, når det pludselig er hende, og ikke en advokat, der skal opgøre boet og arven. Da Jonas skriver under på et stykke papir uden at have læst det først, har jeg lyst til at ruske i ham.

Det er som sådan en god og engagerende frustration, jeg her beskriver. Men Jonas' passivitet er også frustrerende på en anden måde, fordi jeg endnu ikke ved hvad det egentlig er, han har været udsat for tidligere i sit liv. Der fortælles tydeligvis oven på en betydningsfuld erfaring, men det er en erfaring vi som læsere ikke bliver delagtiggjort i. Det er først halvvejs inde i romanen, at minderne fra barndommen for alvor får lov at blusse op og blive til de voldsomme scener, jeg hele tiden har følt mig snydt for, og jeg begynder at kunne sætte mig i Jonas' sted.

Eksposition er en generel svaghed ved *Af stumper og skår*. Lige fra starten af romanen bliver historien fortalt gennem scener, der ofte kan virke konsekvensløse i sig selv, men hvorfra fortælleren hele tiden stikker hovedet ind og overforklarer simple forhold, praktiske relationer. Som i den første samtale mellem Jonas og halvbroren, Martin:

– *Alt vel i Danmark?*

– *Ja, hvad med dig?*

– *Travlt på arbejdet, men Martina har sagt op, så det er hendes sidste måned.*

De købte huset, vi sidder i, for to år siden. Dengang fortalte han mig, at vores far havde lånt ham 350.000, så de kunne få det til at løbe rundt, men han er steget i løntrin siden, og nu har de råd til, at hans kone kan gå hjemme.

Både Rosita og jeg er arbejdsløse. Hun bekymrer sig meget om penge. Vores søn, August, elsker bamser, og hun vil gerne tage ham med til Disney World i Paris, før han bliver for gammel.

– *mamma har arrangeret et møde med en kvinde fra begravelsesbureauet i eftermiddag.*

Jacky, hans mor, min stedmor, har altid været den, der styrer det praktiske [...]

Sådan fortsætter det: mellem de tilforladelige replikker præsenterer fortælleren familien på en analytisk styrende måde. Mange af de informationer som han finder det nødvendigt at indskyde, er det nemt at forestille sig en mere elegant formidling af. Samtidig punkterer disse indskydelser ofte det naturlige flow i samtalerne. Resultatet er en lidt for hyppig fornemmelse af, at vi skal have en masse praktikaliteter på plads, før der for alvor kan komme liv i fortællingen. Denne fornemmelse af mærkværdig distribution af information gælder altså både i det helt tekstnære og i romanens overordnede struktur, hvor vi alt for længe skal forholde os til en frustration uden motivation.

Når motivationen så endelig rammer, og vi 130 sider inde bliver ført tilbage til et af de centrale traumer fra barndommen, så rammer det til gengæld med en knusende kraft. Jonas er 12 år og bor med sin far og nye stedmor i Texas, han pjækker fra skole og

hænger ud med sine venner, og lige pludselig bliver han kørt hen til institutionen De Grønne Ege, der mest minder om et fængsel, hvor forældrene efterlader ham.

[Vagternes] fingre bider i min hud, da de slæber mig afsted. Jeg venter på, at min far råber, at de skal slippe mig, men hører kun mine egne halvkvalte skrig. Jeg får et glimt af skranken og så en dør, og nu er jeg i en ny gang, og der er grå beton omkring mig.

– lad være med at stritte imod, siger en stemme.

Fingre borer sig ind i mine arme, men jeg bliver ved med at spænde op og vride mig.

Scenen her er forfærdeligt skarp, og den falder på et tidspunkt i romanen, hvor situationen med arven er ved at spidse til. Halvfamilien rotter sig sammen mod Jonas, og følelsen vækker mindet, der sidder fast som en rystelse gennem resten af romanen, hvor det får selskab af flere minder om børnemishandling og et næsten utroligt svigt. Jeg sidder sammen med Jonas til urnenedsættelsen, og da han endelig stopper med at lægge fingre imellem og kæmper for sin arv, er det virkelig tilfredsstillende.

Det er som om der er et eller andet inde i fortælleren, som slippes løs midt i romanen, hvorefter scenerne ruller på en mere dynamisk måde. Selve skriften føles mindre forsonlig, og det klæder den. Det er som om at ikke kun læseren, men også fortælleren pludselig er blevet klar over sin fulde situation og nu ikke længere føler et behov for at trække ud, kontekstualisere, bortforklare. Feriescener med Jonas' egen kæreste og søn fremstiller et meget nærværende ubehag ved den vrede der ulmer i ham selv. Vi begynder for alvor at forstå hvorfor det er så vigtigt for ham at få styr på arven efter sin far. Ikke kun den økonomiske, men også, og nok frem for alt, den følelsesmæssige.

Jeg må bare konstatere at romanen venter alt for længe med at vinde mig over på sin side. Der er for meget stilstand i en tekst, som fungerer bedst når der er knald på. *Af stumper og skår* virker ikke helt så gennemarbejdet som debuten, men på de steder hvor den er bedst, er den en voldsomt rørende og personlig fortælling om faderopgør og svigt.

Tidspunkt: 6/9/2024

Sted: København

Forfatter: Jonas Eriksson

Titel: Af Stumper og Skår

Sider: 300

Forlag: People's press.

[Facebook < https://www.facebook.com/litterarnu>](https://www.facebook.com/litterarnu) / [Instagram < https://www.instagram.com/litterarnu.dk/>](https://www.instagram.com/litterarnu.dk/)

Hjemmesiden er lavet i samarbejde med [Hilsen IT < https://hilsenit.github.io/>](https://hilsenit.github.io/)